

7 | Πρόληψη της χρήσης ουσιών και άλλων επικίνδυνων συμπεριφορών

ΣΥΝΟΨΗ

Η πρόληψη των εξαρτήσεων στην Ελλάδα υλοποιείται κατά βάση από το πανελλαδικό δίκτυο των 75 Κέντρων Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας (εφεξής Κέντρα Πρόληψης) που λειτουργούν στο πλαίσιο της συνεργασίας του ΟΚΑΝΑ με την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τοπικούς φορείς. Σημαντικό ρόλο στην πρόληψη έχει και το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΑΙΘ) μέσω των δύο θεσμών που έχουν θεσπιστεί για την υλοποίηση παρεμβάσεων πρόληψης στα σχολεία της χώρας, τα Προγράμματα Αγωγής Υγείας και τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων. Παράλληλα, παρεμβάσεις πρόληψης υλοποιούνται και από άλλους κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς.

Όσον αφορά τη σχολική κοινότητα, σημαντική εξέλιξη αποτελεί η θέσπιση των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων και η ένταξή τους στο ωρολόγιο πρόγραμμα σε Νηπιαγωγείο, Δημοτικό και Γυμνάσιο. Τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων θεσπίστηκαν το 2020 με τον Ν. 4692/2020 και εφαρμόστηκαν πιλοτικά σε κάποια σχολεία της χώρας το σχολικό έτος 2020-2021. Το θεσμικό πλαίσιο και οι προδιαγραφές τους καθορίστηκαν με Υπουργικές Αποφάσεις που δημοσιεύθηκαν το 2021 και η ευρεία εφαρμογή τους ξεκίνησε το σχολικό έτος 2021-2022. Δεδομένου ότι η πρόληψη των εξαρτήσεων αποτελεί μία από τις ενότητες των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων, δίνεται δυνατότητα διεύρυνσης της εφαρμογής παρεμβάσεων σε έναν μεγάλο αριθμό μαθητών και μαθητριών. Η αναγκαιότητα για την ενσωμάτωση στο ωρολόγιο σχολικό πρόγραμμα παρεμβάσεων για τις εξαρτήσεις και, ευρύτερα, παρεμβάσεων για την ψυχοκοινωνική υγεία παιδιών και εφήβων που ενισχύουν τις δεξιότητές τους, είχε διαπιστωθεί εδώ και πολλά χρόνια από τους επαγγελματίες πρόληψης των Κέντρων Πρόληψης και των άλλων φορέων που δραστηριοποιούνται στην πρόληψη και είχε αποτυπωθεί σε προηγούμενες Ετήσιες Εκθέσεις του ΕΚΤΕΠΝ. Με την θέσπισή τους διευκολύνεται η ευρεία συμμετοχή παιδιών και εφήβων σε παρεμβάσεις πρόληψης. Ωστόσο, προκειμένου να ενισχυθεί ο σχεδιασμός και η υλοποίηση μακροχρόνιων και πιο αποτελεσματικών παρεμβάσεων πρόληψης στο πλαίσιο των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων, χρειάζεται ενίσχυση όσον αφορά τον συντονισμό και τη συνεργασία του ΥΠΑΙΘ με τους εξειδικευμένους και αναγνωρισμένους φορείς της χώρας για την πρόληψη των εξαρτήσεων. Υπουργική Απόφαση (του Υπουργείου Υγείας) του 2011 έθετε ένα πλαίσιο για το συντονισμό σε επίπεδο παρεμβάσεων πρόληψης στα σχολεία και τη συνεργασία του ΥΠΑΙΘ με τα Κέντρα Πρόληψης, το οποίο χρειάζεται, ωστόσο, να ενισχυθεί περαιτέρω, ιδιαίτερα με τη θέσπιση των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων.

Από το 2021, στο πλαίσιο της συνεργασίας του ΕΚΤΕΠΝ με τον ΟΚΑΝΑ, διευρύνθηκε η υλοποίηση του προγράμματος κατάρτισης στο Ευρωπαϊκό Εγχειρίδιο για την Πρόληψη με τη συμμετοχή την τριετία 2021-2023 των Επιστημονικά Υπευθύνων των Κέντρων Πρόληψης της χώρας. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα κατάρτισης δημιουργήθηκε από πανεπιστήμια και φορείς της Ευρώπης (με τη συμμετοχή του ΕΚΤΕΠΝ-ΕΠΙΨΥ) και τη συνεργασία του Ευρωπαϊκού Κέντρου (EMCDDA) και υλοποιείται σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες με τον συντονισμό του EMCDDA. Απευθύνεται σε επαγγελματίες που σχεδιάζουν, παίρνουν αποφάσεις και χαράσσουν πολιτική στον τομέα της πρόληψης, στη βάση του ότι αυτοί οι επαγγελματίες θα πρέπει να γνωρίζουν τα τελευταία επιστημονικά δεδομένα σχετικά με την επιστήμη της πρόληψης. Στόχος αποτελεί η συμμετοχή και άλλων επαγγελματιών που ασχολούνται με την πρόληψη στο συγκεκριμένο πρόγραμμα κατάρτισης, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της ποιότητας στην πρόληψη, τη λήψη επιστημονικά τεκμηριωμένων αποφάσεων και τον σχεδιασμό και την υλοποίηση αποτελεσματικών στρατηγικών και παρεμβάσεων πρόληψης.

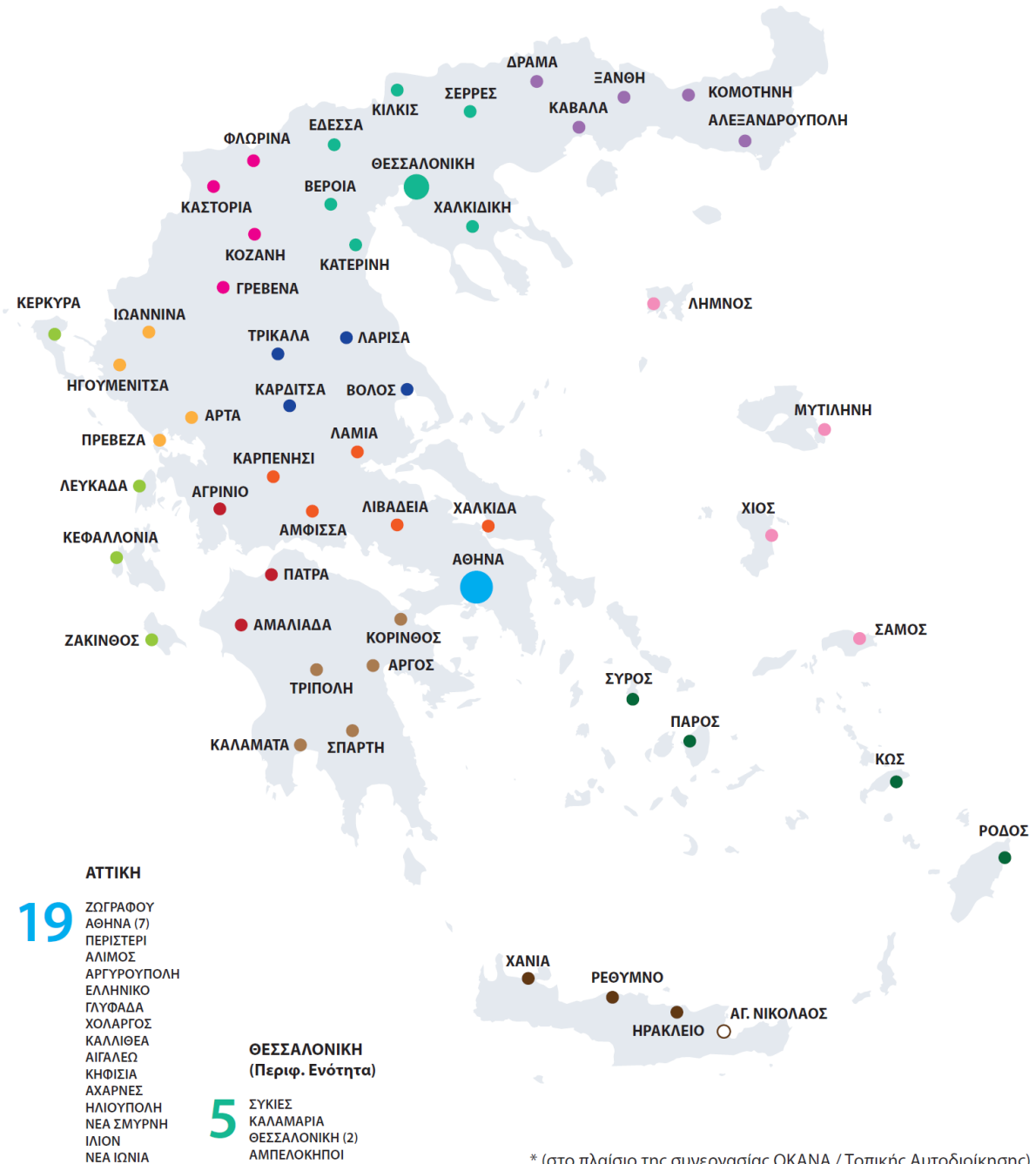
Η συγκεκριμένη κατάρτιση προστίθεται στις ενέργειες που ξεκίνησαν από την προηγούμενη χρονιά, το 2020 για τη διασφάλιση της ποιότητας στην πρόληψη, με την ενσωμάτωση των Ευρωπαϊκών Προδιαγραφών Ποιότητας στον Τομέα της Πρόληψης (EuPro) στο έργο των Κέντρων Πρόληψης.

Όσον αφορά τις παρεμβάσεις πρόληψης που υλοποιήθηκαν, η δράση στη σχολική κοινότητα σε επίπεδο πρόληψης των εξαρτήσεων χρειάστηκε να προσαρμοστεί στα δεδομένα που επέβαλλαν τα μέτρα για την πανδημία covid19, καθώς και τις ανάγκες που προέκυψαν κατά την περίοδο της

πανδημίας και μετά τον περιορισμό της. Το σχολικό έτος 2020-2021 η εφαρμογή του θεσμού των Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας συνεχίστηκε και αντίστοιχα Προγράμματα σχεδιάστηκαν, ενώ τα στελέχη πρόληψης προσάρμοσαν το έργο τους και υποστήριξαν τα σχολεία της περιοχής τους για την στήριξη των εκπαιδευτικών και των μαθητών και την αντιμετώπιση κρίσεων. Παράλληλα, συνεχίστηκε η μείωση που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στον αριθμό των παρεμβάσεων πρόληψης που υλοποιούνται (κυρίως μέσω των Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας) σε μαθητές και εστιάζουν ειδικά σε θέματα εξαρτήσεων. Ωστόσο, σημαντικοί -για τη χρήση ουσιών και ευρύτερα τις εξαρτητικές συμπεριφορές- παράγοντες κινδύνου και προστατευτικοί παράγοντες καλύπτονται σε παρεμβάσεις με άλλη θεματολογία (π.χ., ψυχική υγεία, διαπροσωπικές σχέσεις, σχολικός εκφοβισμός, διαδίκτυο, διαφορετικότητα και ρατσισμός). Από το σχολικό έτος 2021-2022 ο νέος θεσμός των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων αναμένεται να υποστηρίξει σε ένα πρώτο επίπεδο την ευρεία συμμετοχή παιδιών και εφήβων σε παρεμβάσεις πρόληψης των εξαρτήσεων και, ευρύτερα, σε παρεμβάσεις που ενισχύουν την ψυχική και τη συναισθηματική τους υγεία.

Εκτός από τη σχολική κοινότητα, στην πρόληψη των ουσιοεξαρτήσεων στην Ελλάδα, έμφαση επίσης δίνεται διαχρονικά και στο ρόλο της οικογένειας, όπως φαίνεται και από τον μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων στις παρεμβάσεις που πραγματοποιούνται από τα Κέντρα / φορείς Πρόληψης για γονείς, όπως αποτυπώνεται μέσα από τα στοιχεία που συλλέγει το ΕΚΤΕΠΝ. Επιπρόσθετα, τα τελευταία χρόνια σημαντική είναι η δουλειά που γίνεται από τα Κέντρα Πρόληψης και τους άλλους φορείς που δραστηριοποιούνται στην πρόληψη για την προσέγγιση και την υποστήριξη ευάλωτων ομάδων, όπως μετανάστες, πρόσφυγες, κ.ά.

Τα 75 Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας*

7.1 Φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρόληψης στην Ελλάδα

Η πρόληψη των εξαρτήσεων στην Ελλάδα υλοποιείται κατά βάση από το πανελλαδικό δίκτυο (βλ. Χάρτη 7.1) των 75 Κέντρων Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας (εφεξής Κέντρα Πρόληψης). Τα Κέντρα Πρόληψης έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν στο πλαίσιο της συνεργασίας του ΟΚΑΝΑ με την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ο ΟΚΑΝΑ διασφαλίζει την υλοποίηση μιας ενιαίας πολιτικής στον τομέα της πρόληψης σε εθνικό επίπεδο, ενώ ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των τοπικών φορέων είναι σημαντικός στην εκτίμηση των αναγκών της τοπικής κοινότητας αναγνωρίζοντας τη σημασία της ανάληψης κοινωνικής δράσης από τις τοπικές κοινωνίες. Τα Κέντρα Πρόληψης συγχρηματοδοτούνται από το Υπουργείο Υγείας και το Υπουργείο Εσωτερικών. Την επιστημονική εποπτεία έχει ο ΟΚΑΝΑ.

Σημαντικό ρόλο στην πρόληψη έχει και το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΠΑΙΘ) μέσω των δύο θεσμών που έχουν θεσπιστεί για την υλοποίηση παρεμβάσεων πρόληψης στα σχολεία της χώρας, τα Προγράμματα Αγωγής Υγείας (ΑΥ) και τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων.

Επιπλέον, παρεμβάσεις πρόληψης πραγματοποιούν και άλλοι κυβερνητικοί ή μη κυβερνητικοί φορείς από το χώρο των εξαρτήσεων, της υγείας κτλ. Στους φορείς αυτούς συμπεριλαμβάνονται το ΚΕΘΕΑ (Δίκτυο Υπηρεσιών Πρόληψης και Έγκαιρης Παρέμβασης) ως εποπτευόμενος φορέας του Υπουργείου Υγείας, δύο κρατικοί φορείς (Μονάδα Απεξάρτησης 18 ΑΝΩ / ΨΝΑ και Πρόγραμμα Εναλλακτικής Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων / ΨΝΘ), μια εθελοντική οργάνωση (Κίνηση ΠΡΟΤΑΣΗ για έναν άλλο τρόπο ζωής) και το Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας, το οποίο αποτελεί πρόγραμμα του Τμήματος Ψυχολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και του ΟΚΑΝΑ.

Τα 75 Κέντρα Πρόληψης, όπως όλοι οι παραπάνω φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρόληψης, παρουσιάζονται ανά περιφέρεια στο Παράρτημα Ι.

7.2 Εξελίξεις σε επίπεδο σχεδιασμού σε εθνικό επίπεδο στον τομέα της πρόληψης

Το 2021 ανανεώθηκε η επταετής (2021-2027) Προγραμματική Σύμβαση για τη λειτουργία των Κέντρων Πρόληψης μεταξύ του Υπουργείου Υγείας, του ΟΚΑΝΑ, της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ) και της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ). Με το συγκεκριμένο πλαίσιο διασφαλίζεται η λειτουργία των Κέντρων Πρόληψης από το 2004.

Στο πλαίσιο αυτό ο ΟΚΑΝΑ εκπόνησε Στρατηγικό Σχεδιασμό για την Πρόληψη των Εξαρτήσεων για το διάστημα 2021-2025, θέτοντας συγκεκριμένους σκοπούς και στρατηγικές προτεραιότητες για το εν λόγω χρονικό διάστημα. Επιπλέον, ο ΟΚΑΝΑ υπέγραψε Πρωτόκολλο Συνεργασίας μεταξύ της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, ενώ συνέχισε να υποστηρίζει το έργο των Κέντρων Πρόληψης μέσω συνεργασιών με Υπουργεία, θεσμούς και φορείς.

Από το 2021, στο πλαίσιο της συνεργασίας του ΕΚΤΕΠΝ με τον ΟΚΑΝΑ, διευρύνθηκε η υλοποίηση του προγράμματος κατάρτισης στο Ευρωπαϊκό Εγχειρίδιο για την Πρόληψη με τη συμμετοχή των Επιστημονικά Υπευθύνων των Κέντρων Πρόληψης της χώρας. Στόχος αποτελεί η συμμετοχή και άλλων επαγγελματιών που ασχολούνται με την πρόληψη στο συγκεκριμένο πρόγραμμα κατάρτισης, συμβάλλοντας στη λήψη επιστημονικά τεκμηριωμένων αποφάσεων και τον σχεδιασμό και την υλοποίηση αποτελεσματικών στρατηγικών και παρεμβάσεων πρόληψης (βλ. επίσης Ενότητα 7.6.1 *Κατάρτιση στελεχών πρόληψης*). Η συγκεκριμένη κατάρτιση προστίθεται στις ενέργειες που ξεκίνησαν από το 2020 για τη διασφάλιση της ποιότητας στην πρόληψη, με την ενσωμάτωση των Ευρωπαϊκών Προδιαγραφών Ποιότητας στον Τομέα της Πρόληψης (EuPro) στο έργο των Κέντρων Πρόληψης (βλ. Ετήσια Έκθεση ΕΚΤΕΠΝ 2022).

Όσον αφορά τη σχολική κοινότητα, σημαντική εξέλιξη είναι η θέσπιση των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων και η ένταξή τους στο ωρολόγιο πρόγραμμα σε Νηπιαγωγείο, Δημοτικό και Γυμνάσιο. Τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων θεσπίστηκαν το 2020 με τον Ν. 4692/2020 και εφαρμόστηκαν πιλοτικά σε κάποια σχολεία της χώρας το σχολικό έτος 2020-2021 (βλ. επίσης Ενότητα 7.3.1 *Καθολικές παρεμβάσεις πρόληψης στη σχολική κοινότητα*).

7.3 Καθολικές παρεμβάσεις πρόληψης

Η πλειονότητα των παρεμβάσεων πρόληψης που υλοποιούνται στην Ελλάδα, εντάσσεται στην καθολική πρόληψη.⁷ Οι παρεμβάσεις δεν επικεντρώνονται αποκλειστικά στη χρήση ουσιών, αλλά εντάσσονται στο γενικότερο πλαίσιο της πρόληψης των επικίνδυνων συμπεριφορών και της προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας.

Οι καθολικές παρεμβάσεις πρόληψης⁷ στοχεύουν στο νεανικό πληθυσμό. Υλοποιούνται είτε άμεσα σε παιδιά και νέους /-ες (π.χ. μαθητές, στρατευμένους) είτε σε άλλες ομάδες (π.χ. εκπαιδευτικούς, γονείς) που έρχονται σε επαφή με νέους. Στόχος είναι η αποφυγή ή η αναβολή της έναρξης της χρήσης ουσιών με την παροχή των απαραίτητων γνώσεων και δεξιοτήτων. Πρόκειται για παρεμβάσεις ευρείας κλίμακας, οι οποίες πραγματοποιούνται χωρίς να έχει προηγουμένως γίνει έλεγχος για τη συμπεριφορά και το βαθμό επικινδυνότητας των συμμετεχόντων όσον αφορά τη χρήση ουσιών.

7.3.1 Καθολικές παρεμβάσεις πρόληψης στη σχολική κοινότητα

Η υλοποίηση παρεμβάσεων πρόληψης στη σχολική κοινότητα αποτελεί πάγια προτεραιότητα της πρόληψης στην Ελλάδα, τόσο σε επίπεδο χάραξης πολιτικής όσο και σε επίπεδο παρεμβάσεων που υλοποιούνται.

Παρεμβάσεις πρόληψης σε μαθητές

Οι παρεμβάσεις πρόληψης σε μαθητές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης:

- υλοποιούνται στο πλαίσιο των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων του Υπουργείου Παιδείας, ένας θεσμός που ανακοινώθηκε το σχολικό έτος 2019-2020, με την πιλοτική εφαρμογή τους να υλοποιείται το επόμενο σχολικό έτος (2020-2021) (βλ. Ενότητα 'Ο νέος θεσμός των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων'),
- υλοποιούνται στο πλαίσιο των προγραμμάτων Αγωγής Υγείας (ΑΥ)⁸ του Υπουργείου Παιδείας, ένας θεσμός που ξεκίνησε και υλοποιείται σταθερά από το σχολικό έτος 2000-2001,
- σχεδιάζονται⁹ και υλοποιούνται από τα Κέντρα / φορείς Πρόληψης σε συνεργασία με σχολεία της περιοχής τους, όχι μόνο για την πρόληψη των εξαρτησιογόνων ουσιών αλλά και ευρύτερα, για την πρόληψη των εξαρτήσεων, την πρόληψη της επιθετικότητας, το διαδίκτυο κτλ., καθώς και ευρύτερες παρεμβάσεις προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας.

Παρεμβάσεις πρόληψης στη σχολική κοινότητα κατά το σχολικό έτος 2020-2021

Οι παρεμβάσεις πρόληψης που υλοποιούνται στη σχολική κοινότητα δεν περιορίζονται σε θέματα εξαρτήσεων, αλλά καλύπτουν και ευρύτερα θέματα ψυχοκοινωνικής υγείας.

Το σχολικό έτος 2020-2021 η δράση στη σχολική κοινότητα σε επίπεδο πρόληψης των εξαρτήσεων χρειάστηκε να προσαρμοστεί στα δεδομένα που επέβαλλαν τα μέτρα για την πανδημία covid19, καθώς και τις ανάγκες που προέκυψαν κατά την περίοδο της πανδημίας και μετά τον περιορισμό της. Η εφαρμογή του θεσμού των Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας συνεχίστηκε και αντίστοιχα Προγράμματα σχεδιάστηκαν, ενώ τα στελέχη πρόληψης προσαρμόσαν το έργο τους και υποστήριξαν τα σχολεία της περιοχής τους για την στήριξη των εκπαιδευτικών και των μαθητών και την αντιμετώπιση κρίσεων.

Παράλληλα, συνεχίστηκε η μείωση που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στον αριθμό των παρεμβάσεων πρόληψης που υλοποιούνται (κυρίως μέσω των Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας) σε μαθητές και εστιάζουν ειδικά σε θέματα εξαρτήσεων. Ωστόσο, σημαντικοί -για τη χρήση ουσιών και ευρύτερα τις εξαρτητικές συμπεριφορές- παράγοντες κινδύνου και προστατευτικοί παράγοντες καλύπτονται σε παρεμβάσεις με άλλη θεματολογία (π.χ., ψυχική υγεία, διαπροσωπικές σχέσεις, σχολικός

⁷ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με βασικές έννοιες στον τομέα της πρόληψης της ουσιοεξάρτησης, βλ. *Εγχειρίδιο για την πρόληψη της ουσιοεξάρτησης: Κατευθυντήριες γραμμές και σχεδιασμός παρεμβάσεων* (ΕΚΤΕΠΝ 2011). Εδώ <https://www.ektepn.gr/publications/prolipsi/handbook-prevention>

⁸ Για μια σύντομη περιγραφή του πλαισίου υλοποίησης των προγραμμάτων ΑΥ, καθώς και των παρεμβάσεων στη σχολική κοινότητα από τα Κέντρα / φορείς Πρόληψης στα σχολεία της χώρας, βλ. www.ektepn.gr/activities/prevention-in-greece.

⁹ Για την υλοποίηση των παρεμβάσεων πρόληψης στη σχολική κοινότητα χρησιμοποιούνται εξειδικευμένα εκπαιδευτικά υλικά / προγράμματα (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. ΕΚΤΕΠΝ 2010, 2011, καθώς και την πρόσφατη παρουσίαση των εκπαιδευτικών υλικών προγραμμάτων που πραγματοποιήθηκε από το Πανελλήνιο Δίκτυο Φορέων Πρόληψης, βλ. diktyoorg.wordpress.com/ekpaideutiko-yliko-gia-omades/).

εκφοβισμός, διαδίκτυο, διαφορετικότητα και ρατσισμός). Από το σχολικό έτος 2021-2022 ο νέος θεσμός των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων αναμένεται να υποστηρίξει σε ένα πρώτο επίπεδο την ευρεία συμμετοχή παιδιών και εφήβων σε παρεμβάσεις πρόληψης των εξαρτήσεων και, ευρύτερα, σε παρεμβάσεις που ενισχύουν την ψυχική και τη συναισθηματική τους υγεία.

Το σχολικό έτος 2020-2021 καθολικές παρεμβάσεις πρόληψης των Κέντρων / φορέων Πρόληψης απευθύνθηκαν σε 5.200 μαθητές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ενώ διοργανώθηκαν εκπαιδευτικά σεμινάρια και συναντήσεις για πάνω από 4.000 εκπαιδευτικούς.

Όσον αφορά τα προγράμματα ΑΥ του Υπουργείου Παιδείας, το σχολικό έτος 2020-2021, περίπου το 33% των προγραμμάτων ΑΥ επικεντρώθηκε σε θέματα ψυχοκοινωνικής υγείας (εξαρτήσεις, ψυχική υγεία/διαπροσωπικές σχέσεις, σχολικός εκφοβισμός/διαδίκτυο, διαφυλικές σχέσεις). Ωστόσο, σε θέματα εξαρτήσεων (ναρκωτικών, οινόπνευματων και καπνού), τα τελευταία χρόνια έχει μειωθεί αξιοσημείωτα η εφαρμογή των προγραμμάτων ΑΥ, όπου το σχολικό έτος 2020-2021 αποτελέσαν μόνο το 0,8% και το 3,2% των προγραμμάτων ΑΥ που υλοποιήθηκαν σε σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αντίστοιχα.

Ο νέος θεσμός των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων

Το 2020 σημαντική εξέλιξη ήταν η θέσπιση των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων και η ένταξή τους στο ωρολόγιο πρόγραμμα σε Νηπιαγωγείο, Δημοτικό και Γυμνάσιο. Τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων θεσπίστηκαν με τον Ν. 4692/2020 και εφαρμόστηκαν πιλοτικά σε κάποια σχολεία της χώρας το σχολικό έτος 2020-2021. Το θεσμικό πλαίσιο και οι προδιαγραφές τους καθορίστηκαν με Υπουργικές Αποφάσεις που δημοσιεύθηκαν το 2021 και η ευρεία εφαρμογή τους ξεκίνησε το σχολικό έτος 2021-2022. Δεδομένου ότι η πρόληψη των εξαρτήσεων αποτελεί μία από τις ενότητες των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων, δίνεται δυνατότητα διεύρυνσης της εφαρμογής παρεμβάσεων σε έναν μεγάλο αριθμό μαθητών και μαθητριών.

Η αναγκαιότητα για την ενσωμάτωση στο ωρολόγιο σχολικό πρόγραμμα παρεμβάσεων για τις εξαρτήσεις και, ευρύτερα, παρεμβάσεων για την ψυχοκοινωνική υγεία παιδιών και εφήβων που ενισχύουν τις δεξιότητές τους, είχε διαπιστωθεί για πολλά χρόνια από τους επαγγελματίες πρόληψης των Κέντρων Πρόληψης και των άλλων φορέων που δραστηριοποιούνται στην πρόληψη και είχε αποτυπωθεί σε προηγούμενες Ετήσιες Εκθέσεις του ΕΚΤΕΠΝ. Με την θέσπισή τους διευκολύνεται η ευρεία συμμετοχή παιδιών και εφήβων σε παρεμβάσεις πρόληψης.

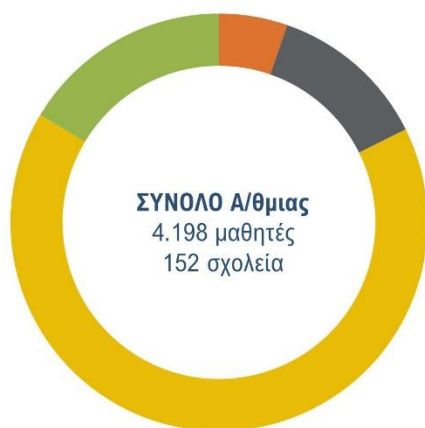
Ωστόσο, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΚΤΕΠΝ, τουλάχιστον για τις παρεμβάσεις πρόληψης των εξαρτήσεων που υλοποιούνται μέσα από τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων χρειάζεται ενίσχυση όσον αφορά το σχεδιασμό και την εφαρμογή τους σύμφωνα με την τρέχουσα επιστημονική γνώση της πρόληψης. Για παράδειγμα, σημαντικά ζητήματα για την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας της πρόληψης των εξαρτήσεων αποτελούν η απαραίτητη κατάρτιση των εκπαιδευτικών που υλοποιούν τέτοιες παρεμβάσεις στην επιστήμη της πρόληψης, η επιλογή προγραμμάτων σύμφωνα με προδιαγραφές ποιότητας, η ορθή αξιοποίησή τους, και η απαραίτητη κατάρτιση των εκπαιδευτικών στην εφαρμογή τους κ.ά.

Στο πλαίσιο αυτό, προκειμένου να ενισχυθεί ο σχεδιασμός και η υλοποίηση μακροχρόνιων και πιο αποτελεσματικών παρεμβάσεων πρόληψης στο πλαίσιο των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων χρειάζεται ενίσχυση όσον αφορά τον συντονισμό και τη συνεργασία του ΥΠΑΙΘ με τους εξειδικευμένους και αναγνωρισμένους φορείς της χώρας μας για την πρόληψη των εξαρτήσεων. Υπουργική Απόφαση (του Υπουργείου Υγείας) του 2011 έθετε ένα πλαίσιο για το συντονισμό σε επίπεδο παρεμβάσεων πρόληψης στα σχολεία και τη συνεργασία του ΥΠΑΙΘ με τα Κέντρα Πρόληψης, το οποίο χρειάζεται να ενισχυθεί περαιτέρω, ιδιαίτερα με τη θέσπιση των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων.

Όσον αφορά τις καθολικές παρεμβάσεις πρόληψης σε **μαθητές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης** κατά το σχολικό έτος 2020-2021 (Γραφήματα 7.1 και 7.3):

- Η πλειονότητα των παρεμβάσεων που υλοποιήθηκαν και απευθύνθηκαν σε μαθητές, αφορούσαν θέματα εκφοβισμού, συμπεριλαμβανομένου του διαδικτυακού εκφοβισμού (Γράφημα 7.1).
- Τα περιοριστικά μέτρα για την πανδημία covid19 προφανώς επηρέασαν τη δυνατότητα για υλοποίηση παρεμβάσεων πρόληψης σε μαθητές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, δεδομένου ότι ο αριθμός των μαθητών και των σχολείων που συμμετείχαν σε τέτοιες παρεμβάσεις το σχολικό έτος 2020-2021 ήταν πολύ περιορισμένος (συνολικά 4.200 μαθητές) σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια (ενδεικτικά αναφέρεται ότι ο αντίστοιχος αριθμός το 2018-2019 ήταν 11.300 μαθητές).
- Τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται μειωμένος αριθμός σχολείων και μαθητών που συμμετέχουν σε παρεμβάσεις πρόληψης των εξαρτήσεων και εξαρτητικών συμπεριφορών, κυρίως εξαιτίας της μειωμένης εφαρμογής αντίστοιχων προγραμμάτων ΑΥ, τα οποία αποτελούν βασικό πλαίσιο υλοποίησης παρεμβάσεων στα σχολεία. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το σχολικό έτος 2014-2015 στην ίδια βαθμίδα σε παρεμβάσεις πρόληψης συμμετείχαν 40.525 μαθητές. Με την εφαρμογή των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων το σχολικό έτος 2021-2022 αναμένεται η δυνατότητα διεύρυνσης της εφαρμογής παρεμβάσεων σε έναν μεγάλο αριθμό μαθητών και μαθητριών, δεδομένου ότι η πρόληψη των εξαρτήσεων αποτελεί μία από τις ενότητες των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων.
- Όσον αφορά τα προγράμματα ΑΥ, το 2020-2021 μειώθηκε ιδιαίτερα η εφαρμογή τους στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας (Γράφημα 7.3). Τα τελευταία σχολικά έτη (από το 2010-2011 και μετά) παρατηρείται μειωμένη εφαρμογή προγραμμάτων ΑΥ με θέμα την πρόληψη της εξαρτήσεων. Σε αυτή τη βαθμίδα φαίνεται ότι η δράση των σχολείων στην ΑΥ επικεντρώνεται σε άλλα θέματα και όχι στην πρόληψη των εξαρτήσεων, αφού μόνο το 0,8% του συνόλου των προγραμμάτων ΑΥ το σχολικό έτος 2020-2021 αφορούσε την πρόληψη της χρήσης παράνομων και νόμιμων (αλκοόλ και κάπνισμα) ουσιών (Γράφημα 7.3).
- Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας, συνολικά, σε θέματα ψυχοκοινωνικής υγείας (εξαρτήσεις, ψυχική υγεία/διαπροσωπικές σχέσεις, σχολικός εκφοβισμός/διαδίκτυο, διαφυλικές σχέσεις) επικεντρώθηκε το 32,8% των προγραμμάτων ΑΥ που υλοποιήθηκαν σε σχολεία Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, παρόμοιο ποσοστό σε σχέση με προηγούμενα χρόνια (ενδεικτικά, το αντίστοιχο ποσοστό το σχολικό έτος 2018-2019 ήταν 34,7%).
- Τα πιο διαδεδομένα θέματα των προγραμμάτων ΑΥ στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση ήταν η διατροφή και η φυσική άσκηση, αφού το 31,3% των προγραμμάτων ΑΥ ήταν για τέτοια θέματα, καθώς και η ενίσχυση της ψυχικής υγείας και των διαπροσωπικών σχέσεων με το 26,5% των προγραμμάτων ΑΥ να καλύπτουν τέτοια θέματα.
- Τα περιοριστικά μέτρα για την πανδημία covid19 επηρέασαν την πρόσβαση των στελεχών πρόληψης σε σχολεία και την υλοποίηση παρεμβάσεων σε μαθητές δεδομένου ότι η δράση των Κέντρων / φορέων Πρόληψης μειώθηκε αρκετά το σχολικό έτος 2021-2022. Συγκεκριμένα, σε παρεμβάσεις που υλοποίησαν τα στελέχη τους και εντάχθηκαν στο πλαίσιο των προγραμμάτων ΑΥ του Υπουργείου Παιδείας συμμετείχαν 3.373 μαθητές από 64 σχολεία Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Οι παρεμβάσεις αυτές αφορούν είτε βραχείες ενημερωτικές συναντήσεις είτε συναντήσεις βιωματικού χαρακτήρα με τους μαθητές που συμμετέχουν σε πρόγραμμα ΑΥ των εκπαιδευτικών του σχολείου. Επιπλέον, σε παρεμβάσεις των Κέντρων / φορέων Πρόληψης που υλοποιούνται εκτός ΑΥ του Υπουργείου Παιδείας, συμμετείχαν συνολικά 1.338 μαθητές από 63 σχολεία Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Ανεξάρτητα από το πλαίσιο στο οποίο υλοποιούν τις δράσεις τους (π.χ. ενταγμένες ως προγράμματα ΑΥ του Υπουργείου Παιδείας, σε μαθήματα του ωρολογίου προγράμματος), το συγκεκριμένο σχολικό έτος ανακόπηκε η αυξητική δράση των παρεμβάσεων των Κέντρων / φορέων Πρόληψης σε μαθητές που παρουσίαζαν σταθερή αύξηση τα τελευταία χρόνια (βλ. ΕΚΤΕΠΝ 2013-2020). Δεδομένης της σταθερής συμμετοχής των εκπαιδευτικών σε σεμινάρια και υποστηρικτικές συναντήσεις που διοργανώνουν τα Κέντρα / φορείς Πρόληψης, φαίνεται ότι προτεραιότητα των Κέντρων / φορέων Πρόληψης σε αυτές τις ιδιαίτερες συνθήκες ήταν η στήριξη των εκπαιδευτικών στον παιδαγωγικό τους ρόλο (βλ. Ενότητα 'Εκπαιδευτικά σεμινάρια και υποστήριξη εκπαιδευτικών').

Γράφημα 7.1: Αριθμός καθολικών παρεμβάσεων σε μαθητές/ριες της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης κατά το σχολικό έτος 2020-2021.

- Πρόληψη της χρήσης ουσιών^{1,2}
- Πρόληψη της χρήσης νόμιμων ουσιών^{1,2}
- Πρόληψη του εκφοβισμού (συμπ. διαδικτυακού)^{1,2}
- Παρεμβάσεις αγωγής υγείας¹

Στοιχεία: ¹Κέντρα / φορείς Πρόληψης, ²ΥΠΑΙΘ (Προγράμματα Αγωγής Υγείας)
Σχολικό έτος: 2020-2021

Γράφημα 7.2: Αριθμός 'καθολικού' τύπου παρεμβάσεων σε μαθητές/ριες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης κατά το σχολικό έτος 2020-2021.

- Πρόληψη της χρήσης ουσιών^{1,2}
- Πρόληψη της χρήσης νόμιμων ουσιών^{1,2}
- Πρόληψης των εξαρτήσεων¹
- Πρόληψη του εκφοβισμού (συμπ. διαδικτυακού)^{1,2}
- Παρεμβάσεις αγωγής υγείας¹

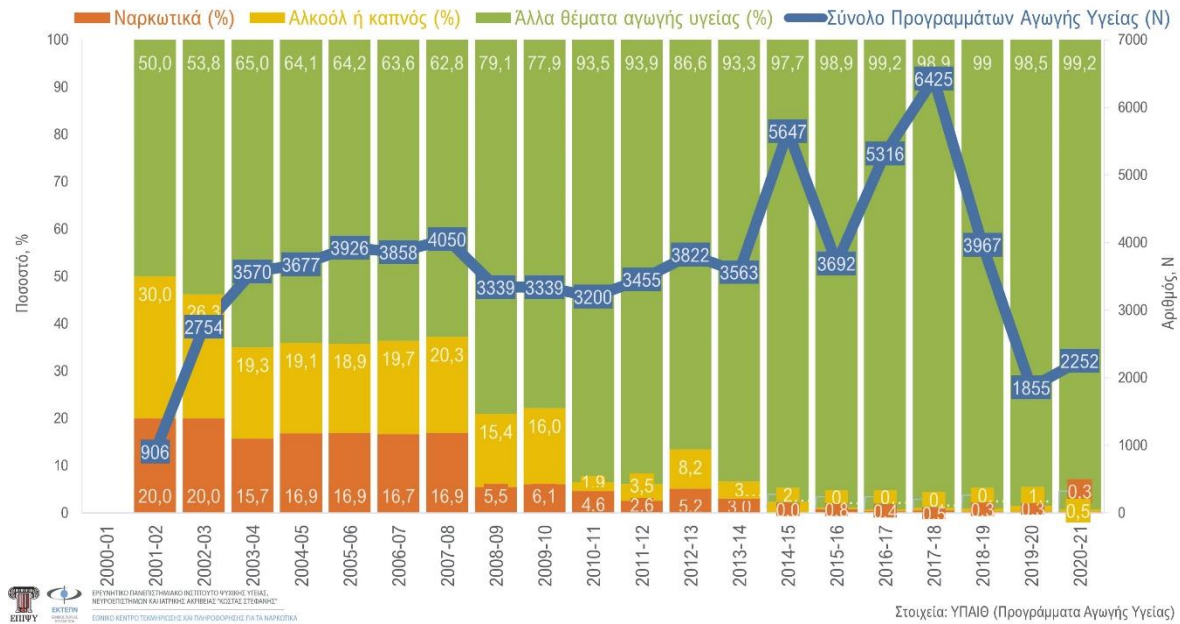

Στοιχεία: ¹Κέντρα / φορείς Πρόληψης, ²ΥΠΑΙΘ (Προγράμματα Αγωγής Υγείας)
Σχολικό έτος: 2020-2021

Όσον αφορά τις καθολικές παρεμβάσεις πρόληψης σε **μαθητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης** κατά το σχολικό έτος 2020-2021 (Γράφημα 7.2 και 7.4):

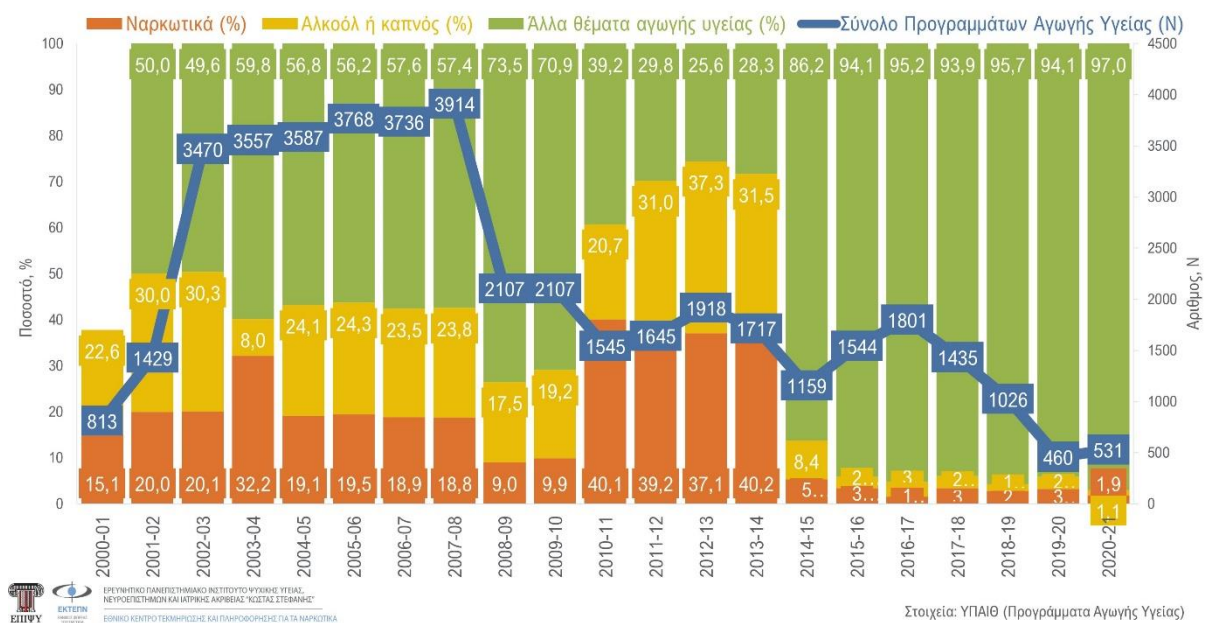
- Η πλειονότητα των παρεμβάσεων που υλοποιήθηκαν και απευθύνθηκαν σε μαθητές, αφορούσαν ευρύτερα θέματα αγωγής υγείας (π.χ. ανάπτυξη προσωπικών και κοινωνικών δεξιοτήτων, ενίσχυση αυτοεκτίμησης, κτλ.) (Γράφημα 7.2).
- Τα περιοριστικά μέτρα για την πανδημία covid19 προφανώς επηρέασαν ιδιαίτερα τη δυνατότητα για υλοποίηση παρεμβάσεων πρόληψης σε μαθητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, δεδομένου ότι ο αριθμός των μαθητών και των σχολείων που συμμετείχαν σε τέτοιες παρεμβάσεις το σχολικό έτος 2020-2021 ήταν πολύ περιορισμένος (συνολικά 4.500 μαθητές) σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια (ενδεικτικά αναφέρεται ότι ο αντίστοιχος αριθμός το 2018-2019 ήταν 52.300 μαθητές).
- Αντίθετα από την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, στη Δευτεροβάθμια, ένας μεγάλος αριθμός μαθητών συμμετείχαν τα προηγούμενα σχολικά έτη (από το σχολικό έτος 2016-2017 και μετά) σε παρεμβάσεις για την πρόληψη της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών (νόμιμων και παράνομων), καθώς και ευρύτερα για την πρόληψη των εξαρτητικών συμπεριφορών (ενδεικτικά αναφέρεται η συμμετοχή 31.000 μαθητών το σχολικό έτος 2018-2019). Ωστόσο, όπως ήδη αναφέρθηκε, το σχολικό έτος 2020-2021 η συμμετοχή των μαθητών ευρύτερα σε παρεμβάσεις πρόληψης ήταν πολύ μειωμένος, με αποτέλεσμα σε παρεμβάσεις πρόληψης των εξαρτήσεων να συμμετέχουν συνολικά 920 μαθητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Γράφημα 7.2). Με την εφαρμογή των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων το σχολικό έτος 2021-2022 αναμένεται η δυνατότητα διεύρυνσης της εφαρμογής παρεμβάσεων σε έναν μεγάλο αριθμό μαθητών και μαθητριών, δεδομένου ότι η πρόληψη των εξαρτήσεων αποτελεί μία από τις ενότητες των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων.
- Μειωμένη ήταν και η εφαρμογή προγραμμάτων ΑΥ που επικεντρώνονται στην πρόληψη της χρήσης παράνομων και νόμιμων ουσιών. Η περιορισμένη εφαρμογή προγραμμάτων ΑΥ για τις εξαρτήσεις παρατηρείται από το σχολικό έτος 2014-2015. Το σχολικό έτος 2020-2021 το 3% του συνόλου των προγραμμάτων ΑΥ αφορούσε την πρόληψη της χρήσης παράνομων και νόμιμων ουσιών (Γράφημα 7.4).
- Ωστόσο, σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας, συνολικά, σε θέματα ψυχοκοινωνικής υγείας (εξαρτήσεις, ψυχική υγεία/διαπροσωπικές σχέσεις, σχολικός εκφοβισμός/διαδίκτυο, διαφυλικές σχέσεις) επικεντρώθηκε το 33,3% των προγραμμάτων ΑΥ που υλοποιήθηκαν σε σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, μειωμένο ποσοστό σε σχέση με προηγούμενα χρόνια (ενδεικτικά, το αντίστοιχο ποσοστό το σχολικό έτος 2018-2019 ήταν 39,1%).
- Σε κάθε περίπτωση, η ενίσχυση της ψυχικής υγείας και των διαπροσωπικών σχέσεων αποτέλεσε το 2020-2021 το πιο διαδεδομένο θέμα των προγραμμάτων ΑΥ στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση με το 21,7% των προγραμμάτων ΑΥ να καλύπτουν τέτοια θέματα. Ακολουθούν η διατροφή και η φυσική άσκηση, με το 20,9% των προγραμμάτων ΑΥ να είναι για τέτοια θέματα, και οι αξίες ζωής, εθελοντισμός, αλληλεγγύη και διαμόρφωση δημοκρατικής συνείδησης το 15,1% των προγραμμάτων ΑΥ.
- Όπως στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, στη Δευτεροβάθμια τα περιοριστικά μέτρα για την πανδημία covid19 επηρέασαν την πρόσβαση των στελεχών πρόληψης σε σχολεία και την υλοποίηση παρεμβάσεων σε μαθητές. Σύμφωνα με τα στοιχεία των Κέντρων / φορέων Πρόληψης σε παρεμβάσεις που υλοποίησαν τα στελέχη τους και εντάχθηκαν στο πλαίσιο των προγραμμάτων ΑΥ του Υπουργείου Παιδείας συμμετείχαν 1.445 μαθητές από 20 σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Οι παρεμβάσεις αυτές αφορούν είτε βραχείες ενημερωτικές συναντήσεις είτε συναντήσεις βιωματικού χαρακτήρα με τους μαθητές που συμμετέχουν στο πρόγραμμα ΑΥ των εκπαιδευτικών του σχολείου. Επιπλέον, σε παρεμβάσεις των Κέντρων / φορέων Πρόληψης που υλοποιούνται εκτός ΑΥ του Υπουργείου Παιδείας, συμμετείχαν συνολικά 3.793 μαθητές από 93 σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Ανεξάρτητα από το πλαίσιο στο οποίο υλοποιούν τις δράσεις τους (π.χ. στη Θεματική Εβδομάδα, ενταγμένες ως προγράμματα ΑΥ του Υπουργείου Παιδείας, σε μαθήματα του ωρολογίου προγράμματος), οι παρεμβάσεις των Κέντρων / φορέων Πρόληψης σε μαθητές παρουσιάζουν σταθερή αύξηση τα τελευταία χρόνια (βλ. ΕΚΤΕΠΝ 2013-2020).

Γράφημα 7.3: Διαχρονικές τάσεις στον αριθμό των προγραμμάτων των προγραμμάτων Αγωγής Υγείας του ΥΠΑΙΘ σε μαθητές/ριες της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και ποσοστό ανά τύπο προγράμματος (2000-2021).

Στοιχεία: ΥΠΑΙΘ (Προγράμματα Αγωγής Υγείας)

Γράφημα 7.4: Διαχρονικές τάσεις στον αριθμό των προγραμμάτων Αγωγής Υγείας του ΥΠΑΙΘ σε μαθητές/ριες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και ποσοστό ανά τύπο προγράμματος (2000-2021).

Στοιχεία: ΥΠΑΙΘ (Προγράμματα Αγωγής Υγείας)

Εκπαιδευτικά σεμινάρια και υποστήριξη εκπαιδευτικών

Τα Κέντρα / φορείς Πρόληψης διοργανώνουν εκπαιδευτικά σεμινάρια και υποστηρικτικές συναντήσεις για εκπαιδευτικούς με σκοπό την ενσωμάτωση των αρχών της πρόληψης στη σχολική ζωή, αλλά και την κατάρτισή τους σε προγράμματα πρόληψης προκειμένου στη συνέχεια να προχωρήσουν στην υλοποίησή τους. Αρκετά από τα σεμινάρια υλοποιούνται στο πλαίσιο της υποστήριξης των εκπαιδευτικών στην υλοποίηση Προγραμμάτων ΑΥ.

Όσον αφορά τα εκπαιδευτικά σεμινάρια και τις υποστηρικτικές συναντήσεις για εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, παρόλα τα περιοριστικά μέτρα για την πανδημία covid 19, η συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε εκπαιδευτικά σεμινάρια και υποστηρικτικές συναντήσεις που οργανώνουν τα Κέντρα / φορείς Πρόληψης παρέμεινε στα επίπεδα προηγούμενων ετών. Φαίνεται ότι την ιδιαίτερη αυτή περίοδο, προτεραιότητα των Κέντρων / φορέων Πρόληψης ήταν η στήριξη των εκπαιδευτικών στον παιδαγωγικό τους ρόλο, ιδιαίτερα κάτω από αυτές τις συνθήκες με την υλοποίηση τέτοιων σεμιναρίων και συναντήσεων.

Πίνακας 7.1: Εκπαιδευτικά σεμινάρια και υποστηρικτικές συναντήσεις των Κέντρων / φορέων Πρόληψης για εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης κατά το σχολικό έτος 2020-2021.

	Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση		Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	
	Αριθμός σχολείων	Αριθμός εκπαιδευτικών	Αριθμός σχολείων	Αριθμός εκπαιδευτικών
Εκπαιδευτικά σεμινάρια για την υλοποίηση Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας του Υπουργείου Παιδείας	173	357	94	121
Συναντήσεις εποπτικού χαρακτήρα για την υλοποίηση Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας του Υπουργείου Παιδείας	118	185	10	29
Σύνολο σεμιναρίων και συναντήσεων για την υλοποίηση Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας του Υπουργείου Παιδείας	291	542	104	150
Εκπαιδευτικά σεμινάρια και υποστηρικτικές συναντήσεις εκτός πλαισίου Αγωγής Υγείας του Υπουργείου Παιδείας	721	1654	409	1602
ΣΥΝΟΛΟ	1.003	2.196	513	1.752

ΠΗΓΗ: ΕΚΤΕΠΝ 2023 (Στοιχεία: Κέντρα / φορείς Πρόληψης).

7.3.2 Καθολικές παρεμβάσεις πρόληψης στην οικογένεια

Εκτός από τη σχολική κοινότητα, οι γονείς αποτελούν τη βασικότερη ομάδα-στόχος για τις παρεμβάσεις πρόληψης στην Ελλάδα. Στο πλαίσιο αυτό, τα Κέντρα / φορείς Πρόληψης σχεδιάζουν και υλοποιούν δύο τύπου παρεμβάσεις.

- Παρεμβάσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης: Βραχείες, ανοιχτές μεμονωμένες συναντήσεις ή κύκλοι συναντήσεων για γονείς σε θέματα πρόληψης, ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης και διαπαιδαγώγησης των παιδιών.
- Παρεμβάσεις εκπαίδευσης (ομάδες / σχολές γονέων): Ομάδες (με μέγιστο αριθμό συμμετεχόντων τα 15 άτομα) βιωματικού συνήθως χαρακτήρα με κυριότερους στόχους τη βελτίωση της επικοινωνίας στην οικογένεια και την υποστήριξη των γονέων στον ρόλο τους. Οι παρεμβάσεις περιλαμβάνουν προκαθορισμένο αριθμό συναντήσεων, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις προβλέπεται η σύνθεση των ομάδων ανάλογα με τις ηλικιακές ανάγκες των παιδιών (γονείς παιδιών προσχολικής, σχολικής και εφηβικής ηλικίας) και αντίστοιχα η επεξεργασία εξειδικευμένων θεμάτων. Επίσης, αρκετές παρεμβάσεις περιλαμβάνουν την εφαρμογή εκπαιδευτικών υλικών / προγραμμάτων που έχουν δημιουργηθεί για παρεμβάσεις σε γονείς (βλ. ΕΚΤΕΠΝ 2010), ενώ μετά την ολοκλήρωση ενός πρώτου κύκλου συναντήσεων δίνεται η δυνατότητα σε όσους γονείς ενδιαφέρονται να συνεχίσουν σε επαναληπτικό κύκλο εκπαίδευσης (εμβάθυνσης).

Κατά το 2021, δεδομένων των ιδιαίτερων συνθηκών λόγω της πανδημίας covid19, τα Κέντρα / φορείς Πρόληψης επεδίωξαν να στηρίξουν τις οικογένειες των κοινοτήτων τους μέσα από τη στήριξη των γονιών και την υλοποίηση αντίστοιχων παρεμβάσεων.

Στοιχεία για τις καθολικές παρεμβάσεις πρόληψης για γονείς, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του 2021, παρουσιάζονται στον Πίνακα 7.2.

Πίνακας 7.2: Καθολικές παρεμβάσεις πρόληψης σε γονείς κατά το έτος 2021.

	Αριθμός παρεμβάσεων	Αριθμός συμμετεχόντων	Μέση διάρκεια (σε μήνες)	Μέσος όρος συναντήσεων
Παρεμβάσεις ενημέρωσης / ευαισθητοποίησης (ανοιχτές συναντήσεις)	57	4.355 (197 ομάδες)	1,6	1,4
Παρεμβάσεις εκπαίδευσης (ομάδες / σχολές γονέων)	95	3.100 (214 ομάδες)	2,7	7,1

ΠΗΓΗ: ΕΚΤΕΠΝ 2023 (Στοιχεία: Κέντρα / φορείς Πρόληψης).

Παρόλες τις ιδιαιτερότητες των συνθηκών λόγω των περιοριστικών μέτρων για την πανδημία covid19, ο αριθμός των συμμετεχόντων σε παρεμβάσεις για γονείς ήταν αρκετά μεγάλος, γεγονός που επιβεβαιώνει τόσο την έμφαση που δίνεται διαχρονικά στο ρόλο της οικογένειας στην πρόληψη (βλ. ενδεικτικά ΕΚΤΕΠΝ 2008) όσο την ανάγκη των γονιών να λάβουν την υποστήριξη των Κέντρων / φορέων Πρόληψης την ιδιαίτερη αυτή περίοδο.

Η έμφαση που δίνεται στον ρόλο της οικογένειας στην πρόληψη φαίνεται και από τον μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων στις παρεμβάσεις που πραγματοποιούνται για αυτή την ομάδα, γεγονός που ισχύει.

7.3.3 Καθολικές παρεμβάσεις πρόληψης στην κοινότητα

Παρεμβάσεις εκτός σχολικού πλαισίου σε νέους

Στο πλαίσιο της συμμετοχής των νέων σε παρεμβάσεις πρόληψης, τα Κέντρα / φορείς Πρόληψης δεν περιορίζουν τη δράση τους μόνο στον χώρο του σχολείου, απευθύνονται επίσης σε παιδιά ηλικίας 4-12 ετών και σε εφήβους με παρεμβάσεις που πραγματοποιούν εκτός σχολικού πλαισίου (στον χώρο των Κέντρων / φορέων ή σε άλλα πλαίσια όπου βρίσκονται νέοι, π.χ. κατασκηνώσεις), ενώ για την υλοποίηση τέτοιων παρεμβάσεων έχουν δημιουργηθεί και χρησιμοποιούνται εκπαιδευτικά υλικά / προγράμματα (βλ. ΕΚΤΕΠΝ 2010). Επίσης, τα Κέντρα / φορείς Πρόληψης προσεγγίζουν και νέους άνω των 17 ετών, ενώ συνεργάζονται και με τις τοπικές μονάδες Ενόπλων Δυνάμεων (βλ. επόμενη Ενότητα: Παρεμβάσεις σε τοπικούς φορείς και ομάδες της κοινότητας).

Στοιχεία για τις καθολικές παρεμβάσεις πρόληψης για παιδιά προεφηβικής και εφηβικής ηλικίας που πραγματοποιήθηκαν κατά το έτος 2021 παρουσιάζονται στον Πίνακα 7.3.

Πίνακας 7.3: Καθολικές παρεμβάσεις πρόληψης σε παιδιά προεφηβικής και εφηβικής ηλικίας κατά το έτος 2021.

	Αριθμός παρεμβάσεων	Αριθμός συμμετεχόντων	Μέση διάρκεια (σε μήνες)	Μέσος όρος συναντήσεων
Παρεμβάσεις σε παιδιά ηλικίας 4-12 ετών	13	441 (34 ομάδες)	2,7	6
Παρεμβάσεις σε εφήβους 10-18 ετών	11	356 (14 ομάδες)	2	5

ΠΗΓΗ: ΕΚΤΕΠΝ 2023 (Στοιχεία: Κέντρα / φορείς Πρόληψης).

Ιδιαίτερη μνεία για τη πολλή και σημαντική δουλειά με παιδιά και εφήβους περιλαμβάνει το Εργαστήρι Ζωής του Κέντρου Πρόληψης της Περιφερειακής Ενότητας Λάρισας ΟΡΦΕΑΣ και το Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης (ΚΔΑ) της Κίνησης ΠΡΟΤΑΣΗ για έναν άλλο τρόπο ζωής.

Συγκεκριμένα, το Εργαστήρι Ζωής του Κέντρου Πρόληψης Λάρισας ΟΡΦΕΑΣ απέσπασε δυο βραβεία, Impact Award και People's Choice Price 2022 για το βίντεο που παρουσιάστηκε στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Συνεδρίου για τις εξαρτήσεις Lisbon Addictions 2022 που πραγματοποιήθηκε στη Λισαβόνα 23-25 Νοεμβρίου 2022.

Πρωτοπόρος της δουλειάς με τα παιδιά και τους εφήβους στην κοινότητα αποτελεί το ΚΔΑ της Κίνησης ΠΡΟΤΑΣΗ. Λειτουργεί από το 1993 και δίνει τη δυνατότητα σε παιδιά και εφήβους (4-18 ετών) να συμμετέχουν σε ομάδες και εργαστήρια, όπου, με μέσον το παιχνίδι, το θέατρο, τη μουσική, τις κατασκευές, αναδεικνύονται και ενισχύονται οι προσωπικές και κοινωνικές δεξιότητες των παιδιών και ενδυναμώνεται η προσωπικότητά τους' (www.protasi.org.gr).

Παρεμβάσεις σε τοπικούς φορείς και ομάδες της κοινότητας

Στο πλαίσιο της σημασίας της συμμετοχής όλων των μελών μιας κοινότητας στην πρόληψη και την προαγωγή της υγείας των μελών της, τα Κέντρα / φορείς Πρόληψης επεκτείνουν τις δράσεις τους σε τοπικούς φορείς και ομάδες της τοπικής κοινότητας. Βασικοί στόχοι προσέγγισης της κοινότητας είναι η ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινωνιών, η συμμετοχή τους στην πρόληψη, καθώς και η συνεργασία των φορέων της τοπικής κοινότητας.

Για μια σύντομη περιγραφή των παρεμβάσεων που υλοποιούνται στην κοινότητα, βλ. ΕΚΤΕΠΝ 2013, ενώ στον Πίνακα 7.4 παρουσιάζονται αναλυτικά στοιχεία για το 2021.

Πίνακας 7.4: Καθολικές παρεμβάσεις πρόληψης στην κοινότητα κατά το έτος 2021.

Ομάδα-στόχος	Στοιχεία για το 2021	
	Αριθμός παρεμβάσεων	Αριθμός συμμετεχόντων
Εθελοντές	5	61
Ένοπλες Δυνάμεις	2	202
Επαγγελματίες Υγείας	8	135
Επαγγελματίες που έρχονται σε επαφή με νέους	10	279

ΠΗΓΗ: ΕΚΤΕΠΝ 2023 (Στοιχεία: Κέντρα / φορείς Πρόληψης).

Επιπλέον, το 2021 παρεμβάσεις υλοποιήθηκαν σε ενήλικα μέλη της ευρύτερης κοινότητας με τη συμμετοχή 3.875 ατόμων.

Όσον αφορά τη δικτύωση με 'φορείς και ανθρώπους-κλειδί' των τοπικών κοινωνιών, τα Κέντρα Πρόληψης πραγματοποιούν ενημερωτικές συναντήσεις με μέλη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τοπικούς φορείς και συλλόγους, προκειμένου να αναπτύξουν ένα πλαίσιο συνεργασίας και να διευκολύνουν το έργο τους στην τοπική κοινότητα. Επίσης, η ενημέρωση, η ευαισθητοποίηση και η κινητοποίηση φορέων και ομάδων της κοινότητας στην πρόληψη επιδιώκονται μέσα από τη διοργάνωση ανοικτών συναντήσεων, ημερίδων και ομιλιών, καθώς και τη δημιουργία και τη διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων όλων των φορέων που δραστηριοποιούνται στην πρόληψη, αλλά και φορέων από τον χώρο αντιμετώπισης των ουσιοεξαρτήσεων.

Όσον αφορά τη συμμετοχή εθελοντών στην πρόληψη, με βάση το μοντέλο ανάπτυξης του εθελοντισμού σε τοπικό επίπεδο στην Κίνηση ΠΡΟΤΑΣΗ για έναν άλλο τρόπο ζωής συμμετέχει ένας σημαντικός αριθμός ενεργών πολιτών της Πάτρας με πλούσιο και σημαντικό έργο στην τοπική κοινωνία (για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της, www.protasi.org.gr).

7.4 Επικεντρωμένες παρεμβάσεις πρόληψης

Στο πλαίσιο της προσέγγισης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων τα Κέντρα / φορείς Πρόληψης

συνεργάζονται με σχολεία της περιοχής τους προκειμένου να υλοποιήσουν στοχευμένες παρεμβάσεις για μαθητές που έχουν επαφή με τις ουσίες σε πειραματική βάση, μαθητές με παραβατική συμπεριφορά και μαθητές με διάφορα ψυχοκοινωνικά προβλήματα, ενώ υλοποιούν συναντήσεις και σεμινάρια για εκπαιδευτικούς προκειμένου να τους υποστηρίξουν στη διαχείριση των παραπάνω περιστατικών.

Οι παρεμβάσεις **επικεντρωμένης πρόληψης**⁷ απευθύνονται σε συγκεκριμένες υποομάδες του νεανικού πληθυσμού, για τις οποίες θεωρείται ότι συντρέχουν παράγοντες κινδύνου όσον αφορά την εκδήλωση προβλημάτων που σχετίζονται με τη χρήση ουσιών (π.χ. μαθητές με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, μαθητές με προβλήματα χαμηλής σχολικής επίδοσης, νέοι που έχουν εγκαταλείψει το σχολείο, παιδιά των οποίων οι γονείς έχουν προβλήματα χρήσης ουσιών, μετανάστες, άνεργοι κ.ά.). Οι παρεμβάσεις υλοποιούνται σε επίπεδο ομάδας, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη ατομικοί παράγοντες κινδύνου. Πρόκειται για εστιασμένες παρεμβάσεις σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Επίσης, τα Κέντρα / φορείς Πρόληψης συνεργάζονται με κέντρα φιλοξενίας, ξενώνες και ΜΚΟ προκειμένου να διερευνήσουν και να ανταποκριθούν σε ανάγκες των προσφύγων και των επαγγελματιών που εμπλέκονται με την φροντίδα τους σε επίπεδο πρόληψης των εξαρτητικών συμπεριφορών και ψυχοκοινωνικής υγείας. Για αναλυτική περιγραφή των παρεμβάσεων που υλοποιούνται, βλ. ΕΚΤΕΠΝ 2018. Το 2021 υλοποιήθηκαν σεμινάρια για 43 επαγγελματίες που εμπλέκονται με πρόσφυγες.

Το ΚΕΘΕΑ έχει ιδρύσει το Κέντρο Κοινωνικής Παρέμβασης από το 2010 στα Εξάρχεια με στόχο την ανταπόκριση στις ανάγκες των νέων έως 21 ετών που ζουν στο Κέντρο της Αθήνας και αντιμετωπίζουν προβλήματα κοινωνικού αποκλεισμού, παραβατικότητας και χρήσης ουσιών. Με επίκεντρο το Στέκι Νέων, ένα νέο χώρο για νέους, πραγματοποιούνται σε καθημερινή βάση ψυχοεκπαιδευτικές, υποστηρικτικές, καθώς και δημιουργικής απασχόλησης δραστηριότητες, ενώ παρέχεται και ατομική συμβουλευτική. Λειτουργεί επίσης καλοκαιρινό πρόγραμμα αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου για παιδιά και εφήβους. Το 2021 λόγω των συνθηκών που διαμόρφωσε η πανδημία, η προσέλευση στο Στέκι ήταν περιορισμένη, και η λειτουργία του συνεχίστηκε με λιγότερες ομάδες ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης και με ατομικές συναντήσεις συμβουλευτικής (ΚΕΘΕΑ 2022).

Ο ΟΚΑΝΑ έχει ιδρύσει την Υπηρεσία Έγκαιρης Παρέμβασης για ανήλικους και νεαρούς παραβάτες στην Αθήνα. Η λειτουργία της συγκεκριμένης Υπηρεσίας τέθηκε σε πλήρη λειτουργία μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2017, παρέχοντας τις εξής υπηρεσίες: α) ενημέρωση και υποστήριξη σε ανήλικους και σε νεαρά άτομα που έρχονται σε επαφή με το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης στο στάδιο της σύλληψης και της αστυνομικής προανάκρισης για παραβάσεις του νόμου περί ναρκωτικών, β) ενημέρωση και υποστήριξη στα μέλη της οικογένειας των συλληφθέντων ατόμων, γ) συνεργασία με αστυνομικά στελέχη των συνεργαζόμενων τμημάτων ασφαλείας και άλλων υπηρεσιών της ΕΛ.ΑΣ. σε θέματα εξαρτήσεων, διαχείρισης κρίσιμων περιστατικών εντός των τμημάτων, κ.ά., δ) κινητοποίηση, διασύνδεση και παραπομπή σε αρμόδιους φορείς, σε θεραπευτικά προγράμματα. Τον Μάιο του 2021 ξεκίνησε η λειτουργία αντίστοιχης υπηρεσίας στη Θεσσαλονίκη.

Στο πλαίσιο της έμφασης που δίνεται στη σημασία του ρόλου της οικογένειας στην πρόληψη, τα Κέντρα / φορείς Πρόληψης προσεγγίζουν και οικογένειες με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (μονογονεϊκές οικογένειες, οικογένειες με παιδιά με ΔΕΠΥ-Διαταραχή ελλειμματικής προσοχής με/χωρίς υπερκινητικότητα κτλ.). Κατά τη διάρκεια του 2021 πραγματοποιήθηκαν παρεμβάσεις με τη συμμετοχή περίπου 79 γονέων.

7.5 Ενδεδειγμένες παρεμβάσεις πρόληψης

Όσον αφορά την υλοποίηση ενδεδειγμένων παρεμβάσεων πρόληψης στο σχολικό πλαίσιο, τα Κέντρα Πρόληψης σε συνεργασία με σχολεία της περιοχής τους παρέχουν υπηρεσίες συμβουλευτικής σε μαθητές κατόπιν αιτήματος των σχολείων.

Επίσης, τα Κέντρα Πρόληψης ανταποκρίνονται σε αιτήματα χρηστών και των οικογενειών τους, καθώς και σε αιτήματα ατόμων με ποικίλα ψυχοκοινωνικά προβλήματα (π.χ. γονείς και παιδιά / έφηβοι που ζητούν υποστήριξη σε θέματα επικοινωνίας και σχέσεων). Στο πλαίσιο αυτό παρέχουν συμβουλευτική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη, καθώς και παραπομπή σε αντίστοιχη δομή, εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο.

Οι παρεμβάσεις **ενδεδειγμένης πρόληψης**⁷ εστιάζουν στο άτομο και απευθύνονται μόνο σε άτομα τα οποία έχουν εκδηλώσει πρώιμα σημάδια χρήσης ουσιών (χωρίς να πληρούνται τα κριτήρια για την εξάρτηση σύμφωνα με διαγνωστικά κριτήρια), ψυχολογικά προβλήματα ή προβλήματα συμπεριφοράς που σχετίζονται με τη χρήση ουσιών (π.χ. άτομα με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα ADHD κ.ά.). Στόχος είναι η έγκαιρη διάγνωση και η παρέμβαση σε ατομικό επίπεδο.

Όσον αφορά την προσέγγιση και την έγκαιρη παρέμβαση σε εφήβους που κάνουν περιστασιακή χρήση ουσιών, οι αρμόδιες υπηρεσίες για εφήβους του ΟΚΑΝΑ, του ΚΕΘΕΑ και της Μονάδας Απεξάρτησης 18 ΑΝΩ του ΨΝΑ υλοποιούν ανάλογες δράσεις με στόχο την παροχή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης στους ίδιους και στις οικογένειές τους.

Τηλεφωνικές γραμμές

Στην Ελλάδα λειτουργούν τρεις τηλεφωνικές γραμμές (Πίνακας 7.5), οι οποίες παρέχουν ενημέρωση για τις υπάρχουσες δομές μείωσης της ζήτησης που λειτουργούν στη χώρα, πληροφορίες σχετικά με τις εξαρτησιογόνες ουσίες, εξατομικευμένη συμβουλευτική υποστήριξη βραχείας διάρκειας, κινητοποίηση για αναζήτηση βοήθειας, άμεση υποστήριξη σε περιπτώσεις κρίσης που σχετίζονται με τη χρήση ουσιών (π.χ. αυτοκτονική συμπεριφορά, πρόληψη υποτροπής), καθώς και παραπομπή.

Πίνακας 7.5: Τηλεφωνικές γραμμές για θέματα χρήσης ουσιών⁷.

	Αριθμός	Ώρες λειτουργίας	Στοιχεία 2021
Ανοιχτή Γραμμή Μονάδα Απεξάρτησης 18 ΑΝΩ του ΨΝΑ	210 3617089	Δευτέρα-Παρασκευή 10.00-16.00	475 κλήσεις
Τηλεφωνική Γραμμή Ψυχολογικής Υποστήριξης ΚΕΘΕΑ ΙΘΑΚΗ	1145	Δευτέρα-Παρασκευή 09.00-21.00	1.612 κλήσεις
Ανοιχτή Τηλεφωνική Γραμμή SOS 1031 ΟΚΑΝΑ	1031	Δευτέρα-Παρασκευή 08.00-14.00	759 κλήσεις

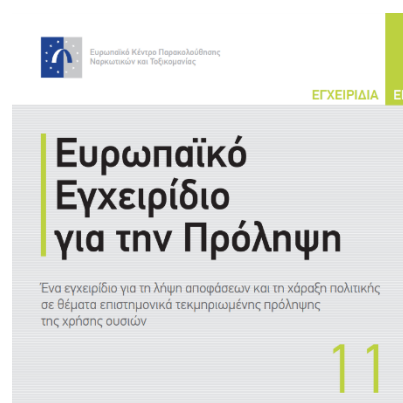
⁷ Οι τηλεφωνικές γραμμές παρουσιάζονται με τη χρονολογία ίδρυσής τους.

ΠΗΓΗ: ΕΚΤΕΠΝ 2023 (Στοιχεία: Μονάδα Απεξάρτησης 18 ΑΝΩ-ΨΝΑ, ΚΕΘΕΑ, ΟΚΑΝΑ).

7.6 Διασφάλιση της ποιότητας στον τομέα της πρόληψης

7.6.1 Κατάρτιση στελεχών πρόληψης

Από το 2021, στο πλαίσιο της συνεργασίας του ΕΚΤΕΠΝ με τον ΟΚΑΝΑ, διευρύνθηκε η υλοποίηση του προγράμματος κατάρτισης στο Ευρωπαϊκό Εγχειρίδιο για την Πρόληψη με τη συμμετοχή των Επιστημονικά Υπευθύνων των Κέντρων Πρόληψης της χώρας. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα κατάρτισης δημιουργήθηκε από πανεπιστήμια και φορείς της Ευρώπης (με τη συμμετοχή του ΕΚΤΕΠΝ-ΕΠΙΨΥ) και τη συνεργασία του Ευρωπαϊκού Κέντρου (EMCDDA) και υλοποιείται σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες με τον συντονισμό του EMCDDA. Απευθύνεται σε επαγγελματίες που σχεδιάζουν, παίρνουν αποφάσεις και χαράσσουν πολιτική στον τομέα της πρόληψης, στη βάση του ότι αυτοί οι επαγγελματίες θα πρέπει να γνωρίζουν τα τελευταία επιστημονικά δεδομένα σχετικά με την επιστήμη της πρόληψης. Στόχος αποτελεί η συμμετοχή και άλλων επαγγελματιών που ασχολούνται με την πρόληψη στο συγκεκριμένο πρόγραμμα κατάρτισης, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της ποιότητας στην πρόληψη, τη λήψη επιστημονικά τεκμηριωμένων αποφάσεων και τον σχεδιασμό και την υλοποίηση αποτελεσματικών στρατηγικών και παρεμβάσεων πρόληψης (για περισσότερες πληροφορίες βλ. www.ektepn.gr/activities/TrainingInPrevention-EUPC-Greece). Η συγκεκριμένη κατάρτιση προστίθεται στις ενέργειες που ξεκίνησαν από το 2020 για τη διασφάλιση της ποιότητας στην πρόληψη, με την ενσωμάτωση των Ευρωπαϊκών Προδιαγραφών Ποιότητας στον Τομέα της Πρόληψης (EuPro) στο έργο των Κέντρων Πρόληψης (βλ. Ετήσια Έκθεση ΕΚΤΕΠΝ 2022).

Το 2021 ο ΟΚΑΝΑ διοργάνωσε σεμινάριο για την κατάρτιση των νεοπροσληφθέντων μέσω του ΕΣΠΑ 2014-2020 σε Κέντρα Πρόληψης, όπου συμμετείχαν 58 άτομα. Επιπλέον, στο πλαίσιο του πρωτοκόλλου συνεργασίας του ΟΚΑΝΑ με το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ) διοργανώθηκαν σεμινάρια, όπου συμμετείχαν 159 στελέχη των Κέντρων Πρόληψης και νεοπροσληφθέντες μέσω του ΕΣΠΑ 2014-2020 σε Κέντρα Πρόληψης από όλη την Ελλάδα.

Παράλληλα, στο πλαίσιο της συνεχούς επιμόρφωσης των στελεχών των Κέντρων Πρόληψης, ο ΟΚΑΝΑ εγκρίνει τη συμμετοχή τους σε συνέδρια, ημερίδες, σεμινάρια, βιωματικά εργαστήρια, επιστημονικά συμπόσια και συναντήσεις που σχετίζονται άμεσα με την πρόληψη και την προαγωγή της ψυχικής υγείας. Επίσης, το 2021 συνεχίστηκε η συνεργασία Κέντρων Πρόληψης με το Αθηνάϊκό Κέντρο Μελέτης του Ανθρώπου (ΑΚΜΑ) για τις εκπαιδευτικές ανάγκες των στελεχών τους.

Το ΚΕΘΕΑ συνεχίζει τη διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων για την πρόληψη, καθώς και ευρύτερα για θέματα σχετικά με την αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών, όπου συμμετέχουν στελέχη πρόληψης, ενώ τα Κέντρα Πρόληψης που έχουν εκδώσει δικά τους εκπαιδευτικά υλικά πραγματοποιούν εκπαιδευτικά σεμινάρια πάνω στα υλικά αυτά.

7.6.2 Αξιολόγηση παρεμβάσεων πρόληψης

Με βάση τα στοιχεία του 2021, στην πλειονότητα των παρεμβάσεων η αξιολόγηση βασίζεται σε ερωτηματολόγια για τους συμμετέχοντες, καθώς και σε παρατηρήσεις των στελεχών πρόληψης, όμως αυτά είναι στοιχεία που αφορούν κυρίως την έκταση και την αποδοχή της παρέμβασης και όχι την επίτευξη των στόχων της. Στο πλαίσιο αυτό, όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενες Ετήσιες Εκθέσεις του ΕΚΤΕΠΝ, η αξιολόγηση των παρεμβάσεων πρόληψης στην Ελλάδα χρειάζεται περαιτέρω ενίσχυση.

7.6.3 Προδιαγραφές στον τομέα της πρόληψης

Το 2019, στο πλαίσιο της συνεργασίας του ΟΚΑΝΑ με το ΕΚΤΕΠΝ, ενσωματώθηκαν οι Ευρωπαϊκές Προδιαγραφές Ποιότητας στην Πρόληψη (EuΠρο) στο έργο των Κέντρων Πρόληψης. Οι EuΠρο περιλαμβάνουν ένα σύνολο αρχών στον τομέα της πρόληψης και αποτελούν το πρώτο κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για θέματα ποιότητας, ενσωματώνοντας επιστημονικά δεδομένα και εμπειρία. Οι EuΠρο δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο μιας διακρατικής προσπάθειας με τη συμμετοχή επιστημόνων και επαγγελματιών από τον χώρο της πρόληψης (από την Ελλάδα συμμετείχε το ΕΠΙΨΥ/ΕΚΤΕΠΝ), ενώ η δημιουργία τους και η εφαρμογή τους υποστηρίζεται από το Ευρωπαϊκό Κέντρο. Για περισσότερες πληροφορίες για τις EuΠρο, βλ. www.ektepn.gr/prevention-quality-standards.

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Το Σύστημα Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης του ΕΚΤΕΠΝ στον τομέα της Πρόληψης

Μια από τις βασικές δραστηριότητες του ΕΚΤΕΠΝ είναι η συλλογή και η προώθηση συγκρίσιμων στοιχείων σχετικά με τις παρεμβάσεις και τις στρατηγικές πρόληψης που υλοποιούνται στην Ελλάδα.

Για τον σκοπό αυτό το ΕΚΤΕΠΝ χρησιμοποιεί από το 2002 ερωτηματολόγια που αποστέλλονται σε ετήσια βάση στα Κέντρα / φορείς Πρόληψης. Τα ερωτηματολόγια αυτά έχουν σχεδιαστεί από το ΕΚΤΕΠΝ με βάση δείκτες που έχουν καθοριστεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο από το Ευρωπαϊκό Κέντρο και από ομάδες εμπειρογνομόνων (με τη συμμετοχή του ΕΚΤΕΠΝ).

Τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον παρόν Κεφάλαιο προέρχονται κατά κύριο λόγο από την ανάλυση και την επεξεργασία των στοιχείων που απέστειλαν στο ΕΚΤΕΠΝ 68 από τα 75 Κέντρα Πρόληψης, καθώς και τρεις φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρόληψης.

Εκτός από τα ερωτηματολόγια πρόληψης, το ΕΚΤΕΠΝ συλλέγει πληροφορίες από τον ΟΚΑΝΑ (σχετικά με τις νέες εξελίξεις στον χώρο της πρόληψης σε εθνικό επίπεδο), το Υπουργείο Παιδείας (σχετικά με την πρόληψη στη σχολική κοινότητα), καθώς και από φορείς που λειτουργούν τηλεφωνικές γραμμές (Μονάδα Απεξάρτησης 18 ΑΝΩ του ΨΝΑ, ΟΚΑΝΑ και ΚΕΘΕΑ).

Περισσότερες πληροφορίες: www.ektepn.gr/activities/interventions/prevention

Τελευταία διαθέσιμα στοιχεία: www.ektepn.gr/latest-data/prevention

Ιουλία Μπάφη, Ελευθερία Καναβού, Αλεξάνδρα Πριμέτη

